

Українське життя в транзиті

Природа, особливості, ознаки

Віктор Андрущенко ^[1]

11 травня, 2018 - 11:00

- [Твіт](#) ^[2]

ФОТО АНДРІЯ КРИМСЬКОГО ^[3]

Закінчення. [Початок читайте «День» № 78-79 від 4-5 травня 2018 р.](#) ^[4]

Рівень життя в українському транзиті далекий від цінностей загальнолюдського масштабу. Втім, український народ далекий від розпачу. Люди працюють, створюють матеріальні й духовні блага, народжують і виховують дітей, пишаються своєю культурою та історією, впевнено дивляться в майбутнє, яке проглядається комфортним, перспективним і співмірним з найбільш розвинутими державами європейського простору. Народ упевнений у перемозі, й аж ніяк не ідеологічно, ангажовано політичною пропагандою, а цілком свідомо і переконано. Підставами для такого висновку є: 1) глибока і розмаїта історія народу, його культура, створена десятками і сотнями поколінь і захищена, збережена завдяки їхній боротьбі проти численних загарбників; 2) потужний природо-ресурсний та індустріально-технологічний потенціал, який має Україна; 3) працьовитий, високоінтелектуальний, сильний, креативний людський капітал, який створює й відтворює передумови творчості, спонукає до творення нового, більш ефективного і продуктивного світу життєдіяльності людини. Як справедливо зазначає посол США в Україні Дж. Пайєтт: «...В Україні існують підстави для великого оптимізму. Ваша країна має бути дуже багатою. Вона має величезний нереалізований потенціал, найкращі землі у світі, сильний людський капітал, міцні традиції в таких сферах, як металургія та авіація, новітню високотехнологічну індустрію. І що особливо важливо — науку, інженерію, технології і технічну базу, а ще — демократичну культуру, яка обумовлює подальший розвиток індустрії, побудованої на знаннях» (Дж. Пайєтт. «День», 18 травня 2016 р.).

Як суспільство перманентних змін стандартів, український трансформаційний соціум позначений низкою особливостей, без розуміння і врахування яких ні про які реалістичні програми суспільних перетворень не може бути й мови (**25 років незалежності: нариси з історії творення нації та держави. — К., 2016**).

Насамперед це суспільство високої соціокультурної динаміки, зміни економічних (виробничих), політичних та соціокультурних реалій, які здійснюються в позитивному (в бік прогресу), негативному (в напрямку регресу) або контрверсійному напрямках. Кожен із цих напрямків має відповідні підстави, умови, чинники, конфігурація і значення яких також є змінними величинами. Головне ж полягає в тому, що українці не лише розуміють необхідність і невідворотність змін, а й виявляють свою внутрішню готовність до них. Справа тепер за владою, яка має визначити для кожного (кожної

соціальної групи, кожної галузі, регіону і держави загалом) вектор практичної діяльності. Проте влада все ще дискутує, чим породжує невизначеність і невпевненість у завтрашньому дні.

Українське транзитне суспільство все ще є суспільством невизначеної (не досить узгодженої) стратегії розвитку. Як правило, в ньому співіснують декілька різноспрямованих пропозицій (моделей) суспільної стратегії, підготовлених тимчасово консолідованими групами політичних лідерів або окремими політиками. В окремих випадках ці стратегії можуть частково збігатися, здебільшого — вони відрізняються одна від одної. Крилатий вислів другого президента незалежної України Л. Кучми: «Скажіть мені, що я маю будувати, і я побудую!» — і на сьогодні залишається без належної відповіді. Перехід від одержавленої економіки до ринкової, від тоталітаризму до демократії, від моноідеології до ідеологічного плюралізму і справжньої духовної свободи є відповіддю занадто загальною. Так само загальною виглядає орієнтація на європейські стандарти й цінності. Народ хоче чути більше, бачити майбутнє більш зрозумілим, пріоритети — більш виразними. Бажано було б на високому державному рівні оприлюднити ключові напрямки розвитку, роз'яснити їхню мету і спрямованість, визначити ресурси. На жаль, досі останнє є прерогативою еліти, яка що далі, то більше відривається від народу, його потреб та інтересів. Особливо це стосується гуманітарної політики держави. Кілька спроб формування і декларування гуманітарної стратегії розвитку держави та суспільства успіхом не увінчались.

Дехто може заперечити: мовляв, є Конституція держави, вона визначає основні гуманітарні пріоритети і може слугувати як засаднича основа гуманітарної політики. Насправді це не зовсім так. Конституція — Основний Закон — єдиний нормативний акт найвищої сили, який регламентує засади функціонування політичної системи суспільства, встановлює засади державного ладу, порядок формування організації та діяльності ключових ланок державного механізму, визначає принципи територіальної організації держави, закріплює основи правового статусу фізичної особи, її взаємовідносин з державою (**Юридична енциклопедія. Т. III. — К., 2001. — С. 289**). Для регулювання виконання конституційних норм у державі створюються закони, встановлюються різноманітні норми та правила, формуються концепції, дорожні карти тощо. Втім, актуальність і потреба в такій концепції більш ніж очевидна. Нинішнє українське суспільство розбалансоване. Гібридна війна цю розбалансованість посилює. Люди хитаються між пріоритетами, часто-густо обирають хибні цінності, схрещують списи там, де потрібно шукати злагоду й порозуміння. В організованому суспільстві цього бути не повинно. Останнє аж ніяк не означає, що «люди мають ходити строем» на зразок введення «єдиномыслия» в Росії. Духовна свобода — чи не найважливіше надбання цивілізації. Кожен має право на власний вибір. Однак загальні правила поведінки, які забезпечують суспільну гармонію, спілкування та співпрацю, відмінити неможливо. Потреба в їхньому існуванні вистраждана історією. Те, що вони ґрунтуються на Конституції держави, не усуває конкретизації цілої низки положень, якими має керуватись і яких має дотримуватись кожен громадянин, держава і суспільство загалом.

Українське трансформаційне суспільство є суспільством періодичної зміни керівних еліт, поступовий відхід від справ еліти, яка вивела Україну на рівень проголошення незалежності та приходу нової еліти, представниками якої є здебільшого випадкові особистості, які не мають досвіду управління великими соціальними системами, що є необхідним для справи суспільної просвіти, і практично сформованих якостей. На вершину керівної еліти більшість із них прийшла завдяки великим грошам, накопиченим, як правило, злочинним способом або ж завдяки майстерній демагогії. Наше суспільство стало суспільством «купленої», а тому й «продажної» еліти, яка турбується не так про інтереси народу і держави, як про те, щоб «дорожче продати себе», повернути і примножити вкладені у виборчі кампанії кошти. Воно є суспільством домінування псевдоеліти не лише біля керма державної влади, а й практично на всіх рівнях суспільного управління. Внаслідок виродження еліт український соціум є анклавом розгулу дикого непрофесіоналізму, суб'єктивізму, розгнужданості, корупції, безвідповідальності.

Представники справжньої еліти — визнані в минулому організатори потужних виробництв, учені, представники художньої, освітянської інтелігенції, діячі охорони здоров'я та культури — виявились відстороненими від державотворчих процесів. Не маючи інших джерел прибутку, крім мізерної заробітної плати, вони вимушені працювати на кількох роботах або ж займатись не притаманною їм справою — торгувати, працювати репетиторами, охоронцями тощо. Інакше себе позиціонують «нові». Не маючи належних знань, практичного досвіду, відповідних компетенцій та цінностей, ніколи не займаючись наукою, поправши віру у велич національних і загальнолюдських пріоритетів, псевдоеліта нав'язала суспільству стійку недовіру до влади, науки, культури, людських цінностей, спаплюжила соціальну мрію про добробут та комфортне життя в майбутньому, підточила одвічне прагнення українців до праці й водночас втягнула її у повсякденний брудний потік злиденної політики.

Характерно, що практично усуваючи від державотворчого процесу справжніх учених, діячів освіти і культури, вона потурбувалася про присвоєння собі відповідних наукових звань і ступенів, назвала себе професорами й академіками, «великими організаторами виробництв», «провідниками єдино вірного політичного курсу», засмітила духовне поле псевдоідеями й наукоподібними пропозиціями.

Але незасіяне поле не родить! На таких землях рясніють бур'яни, зростає непотріб, для викорінення якого потрібні десятиліття. Характеризуючи ситуацію, яка внаслідок виродження еліт та захоплення ними економічних, політичних і соціокультурних сфер утворилася в матеріальній та духовній сферах, М. Згуровський закликає до повернення людей у царину розуму, науки, соціального досвіду і культури, до формування нової української еліти, яка врятує державу та суспільство. «Недолуга приватизація переважної більшості стратегічно важливих підприємств і відсутність державної політики, спрямованої на високотехнологічний розвиток власної економіки, — зазначає учений, — призвели до нещадної експлуатації її низькотехнологічного сектору та видобутку й експорту сировинних ресурсів. Нові власники підприємств були зацікавлені в отриманні надприбутків за рахунок використання промислової інфраструктури колишньої країни, експлуатації дешевої робочої сили, видобутку й використання на правах приватної власності національних сировинних ресурсів, забруднення навколишнього середовища без модернізації виробництв або сплати відповідних штрафів, як це заведено в розвинутих країнах. Примітивний ринок праці почав позбавляти молодь і систему освіти відповідних стимулів, що призвело до синдрому непотрібності наукомістких знань та висококваліфікованої праці й витіснення найкращого людського капіталу з країни. Втрати талановитої молоді й науковців продуктивного віку в різні роки незалежності України коливалися від п'яти до тридцяти відсотків. Деградація економіки спричинила зменшення на сорок відсотків підготовки фахівців за інноваційною, наукомісткою моделлю на користь низькоінтелектуальної, репродуктивної освіти, що зрештою призвело до зниження освітнього цензу нації та, як наслідок, до подальшого спаду економіки і занепаду суспільства.

«У цій ситуації стає очевидним, — продовжує далі М. Згуровський, — що альтернативи масовому залученню високоінтелектуального людського капіталу до інноваційного розвитку країни немає. Для цього потрібно започаткувати дієву державну політику, спрямовану на пріоритетний науково-технологічний розвиток України (до цього часу така політика лише декларувалася). Очевидно, що ця політика має набути головних програмних засад найбільших політичних партій України, стати пріоритетною в реальних діях як керівників держави, так і всіх рівнів державного управління як важлива складова національної ідеї» (**М. Згуровський «Острів прориву» науки та інновацій» // Голос України № 40 (6795), 28 лютого 2018 р. — С. 8).**

Українське трансформаційне суспільство характеризується існуванням перманентно зростаючої (або спадаючої) недовіри до владних структур, затверджених державних стратегій, програм, проголошених тими чи іншими політичними лідерами. Найбільше людей не довіряють державним та регіональним чиновникам, судовій гілці влади, прокуратурі, політтехнологам, засобам масової інформації тощо. За нещодавно опублікованими даними проведеного соціологічною службою Центру Разумкова з 21 до 26 квітня 2017 року опитування, серед 2018 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком окупованих територій, Президентові України довіряють 22% громадян, не довіряють — 71,9%; уряду довіряють 12,8%, не довіряють — 81,9%; Національному банку — відповідно 11,7% і 81,5%; Верховній Раді — відповідно 9% і 86,6%; прокуратурі — відповідно 9,5% і 83,3%; судам — відповідно 7% і 86,6%; Національному антикорупційному бюро України довіряють 21,3% опитаних, не довіряють — 64,8%. Довіру до державного апарату (чиновників) висловили 7,9% опитаних, не довіряють — 87%. Вкрай низький рівень довіри мають також політичні партії (відповідно 8,6% і 83,5%), комерційні банки (відповідно 10,4% і 83,9%), засоби масової інформації Росії (відповідно 3,4% і 85,2%): <https://dt.ua/POLITICS/prezidentu-ukrayini-doviryayut-22-gromadyan-uryad...>^[5].html. Відновлення довіри до влади і громадянських структур, виробничників та представників силових структур є завданням, без вирішення якого про вихід із транзиту можна лише мріяти.

Важливою характеристикою трансформаційного суспільства є орієнтація розрізнених політичних еліт та громадян на різних стратегічних партнерів. Для різних представників української еліти такими партнерами стають Російська Федерація або США. Розбіжність політичних стратегій у даному разі є абсолютно очевидною. Примирення еліт (зближення орієнтацій на стратегічних партнерів) найближчим часом є справою навряд чи можливою.

Не менш характерним для трансформаційного суспільства є конфронтаційне співіснування різноякісних оцінок як на рівні еліт, так і серед громадян — щодо стану економічного, політичного та соціокультурного розвитку суспільства. Кожна політична еліта, яка перебуває при владі, як правило,

негативно оцінює діяльність свого попередника і, навпаки, ідеалізує стан і результат розвитку під час власного правління.

Трансформаційне суспільство також характеризується розпорошеністю цінностей: моральних, естетичних, релігійних. Світоглядний, ідеологічний і методологічний плюралізм є тією особливістю, яка, з одного боку, створює й відтворює духовний хаос, з другого — готує ґрунт для новітнього духовного, культуро- і людинотворення. Стара система цінностей перебуває в ньому у стані розпаду, нова — у стані зародження, становлення, утвердження. За першою з них стоять, як правило, старші покоління людей; за другою — молодь і студенти. І хоча не кожен представник старшого покоління є прихильником усталених, популярних у минулому цінностей, як і далеко не кожна молода людина сповідує цінності нової епохи, що постають, — загальний камертон духовних орієнтацій відлунює визначеною раніше тенденцією. І саме від владної еліти залежить конфронтаційність чи еволюційність змін критичних мас прихильників тих чи інших ціннісних систем, стан суспільної гармонії чи дисгармонії, стабільності і взаєморозуміння чи зіткнення й розбрату.

Які ж цінності мають обирати люди в трансформаційний період свого суспільного та індивідуального життя? Вочевидь, перш за все — ті, що привели до успіху історично потужні народи і культури. Основними серед них є людиноцентризм, демократія і права людини, працьовитість і творчість, інформаційна й екологічна безпека, толерантність, миролюбство, гідність, солідарність тощо.

Трансформаційне суспільство характеризує постійний пошук та інноваційна діяльність одних і відверте (або прикрите) блокування прогресивних змін з боку інших громадян чи їх груп. У ньому господарює випадок. Трансформаційне суспільство не відрізняється комфортом. Жодна із соціальних груп, навіть та, що досягла певного рівня матеріального достатку, не почуватися в ньому захищеною. Таке суспільство живе страхом, невпевненістю у завтрашньому дні, побоюванням за долю дітей і онуків. «Порятує вас Бог жити в епоху змін», — писав великий Конфуцій. На жаль (чи на щастя?), ми живемо саме в такий час. І до честі й гідності кожного з нас важливо залишитись у ньому Людиною, бо саме Людина — гуманна, професійно підготовлена, освічена, креативна і компетентна — зможе перебороти Хаос трансформаційного суспільства і створити умови для народження Щасливої Зірки.

Важливою обставиною, яка характеризує українське суспільство як трансформаційне, є існування розриву поколінь, глибока недовіра молоді до старших, які за їхнім переконанням, «довели країну до такого стану».

Усіх нас — молодих і старших — розсудить історія. Сьогодні ж ми маємо інтегрувати покоління, не засуджуючи своїх батьків, а намагаючись зрозуміти їх й одночасно терпеливо, толерантно (через громадянський дискурс) ставитись до помилок, які допускають ті чи інші молоді політики, виробничники, науковці, молоді, але вже знані, діячі культури та мистецтва. Єдність поколінь — основа прогресивного розвитку держави і суспільства. Збережемо її — врятуємо державу, розірвемо покоління — загубимо її

Дискусія між поколіннями ведеться чи не з початку цивілізаційної історії людства. Характерним в ній є те, що: 1) старші покоління скаржаться на молодь, яка «не шанує», «не наслідує», «не дослухається» і т.д.;

2) молодь має до старших свої претензії: «не зуміли», «не побороли», «не навчили», «не передали», а «якщо й передали, то не те, що потрібно». З особливою гостротою цей дискурс розгортається у переломні періоди історії. Один із таких періодів переживає нині Україна. Застерігаючи від можливого «розриву» поколінь, зазначу, що кожне покоління працює і бореться у свій проміжок історії, в своїх обставинах. Й оцінювати його треба лише проаналізувавши ці обставини, досконало розібравшись у завданнях і можливостях їхньої діяльності. Кожне покоління має своїх героїв, свої здобутки і прорахунки, втрачений час і злети, які його випереджають. У кожного з поколінь є також і свої негідники. Тому не треба поспішати з висновками. Остаточний вердикт винесе історія ((див.: **І.Капсамун та ін. «Питання не в поколіннях, а в цінностях» // День № 178—179. 6—7 жовтня 2017 р. — С. 4).**

Зрозуміло, що молодь своєї історії ще не має, а значить її немає за що засуджувати чи розхвалювати! Вона лишень торує свою історію і, як показує досвід, робить це щиро, креативно, патріотично, з фундаментальними проривами у майбутнє і прикрими помилками, від яких застрахований тільки той, хто нічого не робить. Навряд чи варто називати сучасну молодь

«галасливою», «інфантильною», «некомпетентною», «безплідною». Я особисто знаю багатьох молодих людей, які своїми доробками здійснили якщо й не переворот, то у всякому разі значний цивілізаційний внесок у розвиток науки і культури, економіки і політики, інших сферах суспільної життєдіяльності. Знайомий я і з тими молодими людьми, які спекулюють, піаряться, звинувачують, але практично нічого не роблять.

Значна частка сучасної молоді марить «виїздом за кордон». За свідченням соціологів, за кордоном хоче жити 35% українців, працювати там — 44%. Мотиви цього вибору прості й зрозумілі: 64% назвали кращі умови життя, праці та відпочинку; 34% — забезпечення кращим майбутнім 12% — отримання більш якісної освіти. І хоча спосіб життя в Україні 10% вважають небезпечним, 61% опитаних за кордон на постійне місце проживання їхати не бажають. Країнами для постійного проживання, на які поглядають українці, є Німеччина, Польща, США, Канада, Чехія, Італія, Велика Британія, Франція, Швеція, інші країни європейського простору (Див.: **«За границей хотят жить 35 процентов украинцев, работать — 44 процента»//Факты, 4 октябрь 2017 г.**)

Чи варто за це засуджувати молодь? Питання має риторичний характер. Провідні європейські країни створили й постійно відтворюють належні умови для навчання й наукової діяльності молоді. Не скористатися цим може лише нетямущий. І тут не йдеться про «патріотизм» чи «зраду національних інтересів». Наша молодь — патріотична й віддана цим цінностям. Однак вона хоче навчатись, щоб віддати свої знання та компетенції рідній державі. Молодь потребує підтримки. Не заперечуючи посилену участь спонсорів, міжнародних благодійних фондів та меценатів, проблема підтримки молодих учених може бути вирішеною тільки на державному рівні. Як зазначає академік Я. Яцків, «...якщо говорити абсолютно відверто (а тільки так і треба говорити), то я розумію, що ніколи не став би доктором наук, потім академіком у сучасній Україні, якою вона є. Все-таки радянська школа — це треба визнати — давала ґрунтовні знання з фізики й математики. Мої рідні були в УПА, і про це знали «кому треба», і через це я не зміг навчатися там, де мріяв навчатися, але доля поставилася до мене прихильно: я почав займатися наукою, і питань із забезпеченням гуртожитком і в інституті, і в аспірантурі не виникало. Ясна річ, треба було важко працювати, але й певна забезпеченість (за тодішніми критеріями, звісно) теж була. А що сьогодні може зробити молодий талановитий хлопець із села? Без зв'язків, без родичів заможних, без протекції? Безнадійно! Чотири-п'ять тисяч гривень зарплати (в кращому разі), і спробуй ще квартиру знайти... Тобто я не маю жодного морального права заборонити йому від'їжджати за кордон. Я, навпаки, підписую (вимушено!) йому рекомендації для роботи в зарубіжних наукових установах. Коротко кажучи, моя думка така: ми терміново повинні створити цілу державну програму (саме державну!) з залучення молодих науковців. На найвищому рівні. Окремі заходи не допоможуть. Потрібна стратегія. І пам'ятаймо: молодь їде не через те, що вони не є патріотами України, якраз навпаки, вони люблять свою рідну країну. Вони повернулися б, якби на зароблені за кордоном чесною працею гроші могли, приміром, побудувати собі власний будинок, придбавши земельну ділянку...» (Див.: **Ігор Сьондюков. «Революції не творять державу. Вони творять зміну влади» // День №207—208, 17—18 листопада 2017. — с. 14).**

Всіх нас — молодих і старших — розсудить історія. Сьогодні ж ми маємо інтегрувати покоління, не засуджуючи своїх батьків, а намагаючись зрозуміти їх й одночасно терпеливо, толерантно (через громадянський дискурс) ставитись до помилок, які допускають ті чи інші молоді політики, виробничники, науковці, молоді, але вже знані, діячі культури та мистецтва. Єдність поколінь — основа прогресивного розвитку держави і суспільства. Збережемо її — врятуємо державу, розірвемо покоління — загубимо її.

Справедливим є й те, що підвалини єдності поколінь закладає освіта, наука і культура, розвиток яких в Україні також мають проблемний характер. Реформаторські кроки, здійснені зокрема завдяки впровадженню Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття») та Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, що забезпечили створення національної системи освіти, фундаментальних проблем стратегічного розвитку освіти, зокрема стабільного нарощування інтелектуального потенціалу нації, не вирішили. Як і в перші роки незалежності, молодь продовжує від'їжджати за кордон не тільки на навчання, а й на постійне місце проживання!

Переконалий, розв'язання «освітнього питання» є головною передумовою переходу від трансформаційного періоду до стабільності й сталого людського розвитку. Втім, зміни, проведені в системі освіти в останню чверть століття, мають умовно-позитивний характер. Сьогоднішній успіх у ній може раптово змінитись глибоким провалом, вибухнути комплексом суперечностей, на викорінення яких потребуються не тільки роки, а й десятиліття. В основі реформи освітньої сфери лежать потреби суспільної практики, досвід модернізації освіти розвинених країн Європи, глибокі національні освітні традиції. У їх поєднанні та взаємодоповненні вимальовується струнка концепція

розвитку освіти, яка вже в найближчий час матиме позитивний результат. Концепція «Нова українська школа» та нещодавно прийнятий Закон України «Про освіту» дають сподівання на успіх.

На жаль, є в нинішніх підходах і суперечливі сюжети. Далеко не однозначно сприймає суспільство, зокрема системне впровадження незалежного оцінювання якості освіти. Досягнутий за його допомогою сумнівний успіх у боротьбі з корупцією навряд чи заміщує суттєві протиріччя, які виникли в системі освіти за останні роки: підрив довіри до вчителя; зниження рівня суб'єкт-суб'єктних відносин у школі; нівелювання дискурсних практик та зневага до предметів, за якими незалежне оцінювання не проводиться; формування моделі шаблонно-формального мислення тощо. Незалежне оцінювання має глибокий сенс, однак проводиться воно має за іншою моделлю і технологіями. Це питання потребує окремого фахового розгляду.

Те ж саме можна сказати і про перенесення уваги від потреби оволодіння системними знаннями до формування компетенцій. Поза всяким сумнівом, компетенції — річ корисна й необхідна. Якщо людина не вміє користуватись знаннями, навряд чи стане вона успішною. Однак хоч як це парадоксально, компетенції несуть з собою не тільки позитив, а й серйозну суперечність. Як зазначає ректор МГУ імені М.Ломоносова академік В. Садовничий, «ми замінили фундаментальну освіту «компетентностями», а це підриває фундаментальність освіти; колишня освіта, на думку ученого, завжди була сильною тим, що навчала студента не запам'ятовувати, а розмірковувати, думати, доводити, сумніватись, переборювати» [6]. До цього додати треба наступне: компетентності дозволяють людині користуватись наявними знаннями й стають безсилими, коли людина (дослідник) виходить за їх межі й намагається оволодіти невідомим, розмірковує у середовищі незнання. Очевидно, що формула, яка охоплює й апелює до єдності знань, компетенцій і цінностей, є єдиною правильною платформою для модернізації галузі у відповідності з викликами глобалізованого світу та практиками (досвідом) української освітянської історії.

Більшість українців усвідомлює, що основою для успішного завершення трансформаційного періоду та майбутнього зростання народу, суспільства і держави є інтелектуальний потенціал нації, який зростається освітою, наукою і культурою, соціальним досвідом народу й запозиченням продуктивного досвіду організації життєдіяльності провідних країн Європи і світу. Зрозуміло, інтелект має насамперед «знайти себе» у виробництві, підйом якого зі створенням нових робочих місць є ключовим завданням нинішнього транзитного періоду історії України.

«Наука — освіта — виробництво — добробут» — головний контур транзитної історії України. В єдності цього ланцюга, у його зміцненні знаходяться джерела ефективного завершення перехідного періоду, досягнення добробуту, успіху, процвітання; його розрив може призвести до катастрофи. Незважаючи на нестачу коштів, обставини так званої гібридної війни, яка відволікає від державотворчого процесу матеріальні ресурси в людські, та попри деякі внутрішні негаразди чи міжнародні обставини кошти треба вкладати, насамперед, у науку та освіту, особливо сьогодні, коли зусиллями справжніх державотворців і патріотів в країні проводиться широкоформатна реформа галузі, яка зрештою, підготує базу для реалізації інтелектуального потенціалу в усіх сферах матеріального та духовного виробництва.

Трансформаційне суспільство є перехідним, транзитним. Його треба пережити. Але не шляхом виживання за прикладом «мудрого піскаря», а через активну життєву позицію, інтелект і креативність кожного на своєму робочому місці. Світло в «кінці тунелю», що знаменує вихід з транзиту, — організоване суспільство, а слідом за ним — суспільство сталого людського розвитку, наближає тільки згуртована суспільна праця креативних, творчих, об'єднаних людей в єдину і потужну спільноту — український народ.

Віктор АНДРУЩЕНКО, ректор НПУ ім. М.П.Драгоманова, доктор філософських наук, професор

Газета: №81-82, (2018) [7]

Рубрика: Суспільство [8]

-
- Твіт [2]

Source URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/ukrayinske-zhyttya-v-tranzyti-0>

Links

[1] <https://day.kyiv.ua/uk/profile/viktor-andrushchenko>

[2] <https://twitter.com/share>

[3] https://day.kyiv.ua/sites/default/files/main/articles/11052018/14anak_4895.jpg

[4] <https://day.kyiv.ua/ru/article/obshchestvo/podalshe-ot-moskvy>

[5] <https://dt.ua/POLITICS/prezidentu-ukrayini-doviryayut-22-gromadyan-uryadu-13-radi-9-24281>

[6] http://www.chr.aif.ru/voronezh/people/rektor_mgu_my_zamenili_fundamentalnoe_obrazovaniekompetenciyami

[7] <https://day.kyiv.ua/uk/arhiv/no81-82-2018>

[8] <https://day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo>